

Zadnji, Ercegov, sestavek obravnava Patent – Pravilnik o prometu soli u Trstu i Hrvatskom primorju (1768) (talijanski) (127–136). Gre v bistvu za faksimile omenjenega patenta v italijanščini s kratkim Ercegovim komentarjem.

Jože Maček

Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, vol. 19, 2001, 364 str.

To je redna publikacija omenjene ustanove. Na kratko bomo prikazali v njej objavljene razprave.

Mladen Andreis je objavil Analizo Buffalisove genealogije na temelju povijesnih izvora (1–22). V njej analizira genealogijo rodu Buffalis, ki jo je sestavil trogirski notar Jerolim Buffalis in se posebej nanaša na razdobje srednjega veka, ko naj bi bili predniki tega rodu rodbinsko povezani z Arpadovići in Šubići. Pisec razprave dokazuje, da ta genealogija ni posebno zanesljiva.

Krešimir Kužić z Glavnega štaba Hrvatske armade objavlja krajšo razpravo Prikazi koplja te luka i strijele na srednjovjekovnim nadgrobnim spomenicima iz Dalmatinske zagore (23–34). Pisec prikazuje omenjena srednjeveška orožja na stečkih v Dalmatinski zagori, ki se zdaj v hrvaškem novoreku imenujejo kamiki. Navedena je latinska in hrvaška terminologija tega orožja, dodano je nekaj perorish in fotografija.

Maurizio Levak s Filozofske fakultete v Pulju objavlja obsežno razpravo Podrijetlo i uloga kmetâ u vinodolskem društvu XIII. stoljeća (35–81). Malokateri hrvaški pravni spomenik je bil deležen tolike pozornosti kakor Vinodolski zakon, sprejet 1288. Obravnavali so ga najuglednejši hrvaški zgodovinarji kakor npr. Marko Kostrenčić, Miho Barada, Nada Klaić, Lujko Margetić in Tomislav Raukar. Zaradi ne prav daljnega sosedstva so razprave o Vinodolu zanimive tudi za nas. Poglavitno vprašanje je družbeni status omenjenih kmetov, ki sega glede na avtorje od navadnih podložnikov ali celo sužnjev do oseb visoko na družbeni lestvici. Pisec daje tolmačenje, ki temelji na primerjavi vinodolskega območja z drugimi območji ogrsko-hrvaške države, v katerih je obstajal urejen sistem utrd z meščanskimi (pač bolj tržnimi) kmeti (gradokmetova). »Castle-warriors« (*iobagiones castri*).

Florence Fabijanec je prispevala razpravo Pojava profesije *mercator* i podrijetlo trgovaca u Zadru u XIV. i početkom XV. stoljeća (83–125). Avtorica obravnava pojav poklicnih poslovnih ljudi, imenovanih *mercatores* v zadrski družbi in njihov zemljepisni izvor. Ugotovljeni sta dve skupini: zadrski trgovci (Romani in Hrvati) ter tujci (drugi Dalmatinci, Italijani idr.).

Andrea Kiss z Naravoslovne fakultete Univerze v Segedinu objavlja krajšo razpravo A contribution to research on the historical geography of the first extant »reambulation« sketch from the Carpathian basin (127–141). Reambulacija je bila v XIV. stoletju običajni pravni postopek za določanje (popravljanje) mej zemljiških gospodstev na Ogrskem. Obdelana je najstarejša skica take reambulacije na Ogrskem, približno iz leta 1488. V njej je zajet tudi del Slavonije s Križevsko županijo in kraji Kutina, Lathkovina ali Sobochina ter Mihalovcz.

Lovorka Čoralić objavlja razpravo Iz pomorske prošlosti istočnoga Jadrana: trgovima hrvatskih kapetana i paruna brodova u Mlecima (143–182). Na podlagi gradiva v Državnem arhivu v Benetkah ter Bratovščine sv. Jurja in Tripuna so obdelani vsi vidiki življenja hrvaških pomorščakov (ladjarjev in kapetanov), trajno naseljenih v Benetkah in njihove zveze z domovino.

Zrinka Nikolić je napisala razpravo Gradska kultura u djelima Jurja Habdelića (183–213). Znani hrvaški jezuit Juraj Habdelić (rojen 1609 v Turopolju, umrl 1678 v Zagrebu) je najznamenitejši pisec baročnega obdobja med jezuiti kontinentalne Hrvatske. Pisal je v kajkavskem – »szlovenszkom« jeziku, ki je tudi zares precej podoben še sedanjemu, kaj šele tedanjemu slovenskemu jeziku. Avtorica je obdelala narodno kulturo posebej severozahodne Hrvatske predvsem na podlagi Habdelićeve knjige *Pervi otcza naszega Adama greh* pri višjih in nižjih družbenih plasteh. Ta razprava je zanimiva tudi za primerjavo s slovenskimi razmerami.

Razpravo Šime Ljubić kao upravitelj Zemaljskoga narodnog muzeja u Zagrebu od 1867. do 1878. godine (215–261) je napisala Tihana Luetić. Omenjeni je bil ravnatelj Narodnega muzeja, dokler je z njim upravljala Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Delo temelji predvsem na arhivskem gradivu.

Tomislav Markus objavlja razpravo Devet dokumenata o političkim i državnopravnim zahtjevima hrvatsko-slavonskih županija početkom 1861. godine (263–289). Po porazu Avstrije v vojni proti Franciji in Piemontu 1859 je postopoma začel popuščati pritisk dunajskega državnega središča. Na Ogrskem je zopet postala uradni jezik madžarščina, obnovljene pa so bile tudi upravne enote županije. V delu je prikazanih devet predlogov- protestov varaždinske, križevske, reške in virovitiške županije spomladi 1861, naslovljenih ogrskemu kralju, tedanjemu banu Šokčeviću (mimogrede, ki je po odstititvi nekaj časa živel pri nas blizu Vojnika oz. Dobrne), predsedniki Dvornega oddelka Ivanu Mažuraniću ter drugim hrvaškimi in ogrskimi županijam ter prebivalstvu Dalmacije. Predlogi-protesti izražajo bistvene zahteve hrvaške politične javnosti po ublažitvi političnega pritiska Dunaja in odstopanja od politike odprte germanizacije in centralizacije.

V zvezku je objavljenih osemnajst prikazov in nekrolog zgodovinarju Vladimirju Koščaku.

Jože Maček

PRISPEVKI ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

Inštitut za novejšo zgodovino izdaja osrednjo slovensko zgodovinsko revijo za problematiko novejšo zgodovine **Prispevki za novejšo zgodovino**. Revija izhaja že od leta 1960, najprej kot *Prispevki za zgodovino delavskega gibanja*, od leta 1986 pa pod sedanjim imenom. Sprva je bila revija usmerjena izrazito v zgodovino delavskega gibanja in narodnoosvobodilnega boja, z leti pa je razširila krog predstavljane zgodovinske problematike na celotno zgodovinsko dogajanje na Slovenskem in širše v drugi polovici 19. stoletja in v 20. stoletju. Sedaj je to revija za novejšo slovensko zgodovino; izhaja enkrat ali dvakrat letno. V reviji objavljajo sodelavci Inštituta za novejšo zgodovino in tudi drugi zgodovinarji znanstvene razprave, strokovne članke, historično dokumentacijo, knjižna poročila in ocene ter tekočo letno bibliografijo sodelavcev Inštituta.

Revijo, tudi večino starih letnikov, lahko naročite na Inštitutu za novejšo zgodovino, Kongresni trg 1, 1000 Ljubljana, telefon: 200 3120 / faks: 200 3160. Naprodaj je tudi v vseh večjih slovenskih knjigarnah.